

Elekes Ferenc

A világ legszebb ösvénye

Szép este volt Bözödön, látszottak már a csillagok, amikor elindultunk Bözödújfalú felé ezzel a Mircse nevű igazgatóval. Aki beszélni akart velem. Kérem, miért nem megyünk a rendes úton, még eltévedünk valahol ebben a mezei szürkületben. Azt mondja, azért választotta ezt a mezei sétát, mert itt van a világ legszebb ösvénye. Ezt így fogalmazta meg Móricz Zsigmond, amikor egyszer itt ment végig Bözödi Gyurkával. Akit akkor még úgy szólítottak, hogy Jakab úr. És Jakab úr soha semmire nem volt büszkébb, mint arra, hogy itt van a világ legszebb ösvénye. Bözöd és Bözödújfalú között. És ha már azt az omlatag budít megjavítottuk az iskola udvarán, ennyivel ő nekem tartozik. Hogy legalább megmutassa a világ legszebb ösvényét. Ez az ő elismerése. Azért a budijavításért.

Mondom, én ezt a sétát meg sem érdemlem. Mert legtöbbször a magasugrást és a hosszú szünetet oktattam azoknak az ártatlan gyermekeknek. Azt kérde ez a Mircse nevű igazgató, hogy jutott eszembe nékem pont a magasugrás oktatása, amikor én olyan alacsony ember vagyok, mint egy nagyobbacska gyermek. Mondom, ezt én sem tudom. Csak sejtem. Talán azért, mert az ember mindig az elérhetetlen dolgok után vágyakozik. És ekkor leültünk a mezei fűre és sokáig beszélgettünk. Arról, hogy ő is pont úgy van az elérhetetlen dolgokkal, mint én a magasugrás oktatásával. Mert őt tulajdonképpen csak a földrajz érdekli. És ezen a vidéken maholnap földrajz sem lesz. Mert véle már közölték a hatósági emberek, hogy Bözödtől lefelé teljesen más lesz nemsokára a földrajz. Amit most még látunk ebben a szürkületben, az a táj el van ítélve. Varangyos békák kuruttyolnak majd ott, ahol Bözödújfalú van, s nagy csoda lesz, ha meghagyják a templomot. Nagy csoda.

Pedig micsoda élet volt ezen a tájon! A rómaiak utat is építettek a túlsó oldalba. Valamiért fontosnak tartották a rómaiak, hogy itt út legyen. És később itt volt a lóci fogadó. Vásáros emberek álltak meg itt és láthatták a világ legszebb ösvényét. Mit lehet itt látni most? A szürkületet. Azt lehet látni. Mondom, azért a csillagok talán még egy ideig megmaradnak...

Tábla

Nagy hó esett Bözödön egy téli éjjelen. Szeretem a téli, nagy havakat. Főleg a falvakra hulló, nagy havakat szeretem.

El is indultam magányosan a téli, nagy havon. Gagy felé. Csak mentem a nagy fehérségben. Varjak keringtek körülöttem, s tétova őzek próbáltak ösvényt verni

---

---

maguknak az erdő alatt. Fent, a tetőn, juhnyáját pillantottam meg, ahol kutyák ugattak, gazdátlanul. Csodálkoztam is, hol lehet a juhok őrizője. Főleg az ugató kutyák miatt.

És egyszer azt látom, hogy a pakulár ott áll egy behavazott falujelző tábla előtt és csapkodja azt a táblát a báránybőr sapkájával. Odaérek, köszönök neki, kérdem tőle, mi baja van annak a táblának, hogy azzal foglalkozik ebben a hóesésben és nem a juhaival? Mert a juhait is belepte a hó. Azt mondja nekem a pakulár, annak a táblának semmi baja nincs. Csak nem látszik rajta az írás. Az, hogy Bözöd. Márpedig itt kezdődik Bözöd. És nem látszik, hogy itt kezdődik. Mondom a pakulárnak, nem hiszem, hogy valaki ma erre járna ebben a hóesésben. Teljesen hiába veri le a havat arról a tábláról. Ha látszik is az írás, nem lesz, aki azt elolvassa. Rajtunk kívül. Az nem baj, mondta a pakulár. Elég, ha mi el tudjuk olvasni. Aztán rágyújtottunk egy cigarettára, s beszélgettünk. A tél szokásairól, a nagy fehérségről, s talán az őzekről is. És általában ezekről a hitvány vadászok-ról...

Azért én mindegyre visszatértem a behavazott táblához. Hogy minek kell ennek a pakulárnak azzal foglalkozni. Pont most, ebben a nagy havazásban. Amikor erre nem jár senki.

Egyszer azt kérdi tőlem ez a pakulár, hogy én hová való vagyok. Mondom. És kérdem tőle, miért kérdi, hogy én hová való vagyok. Azt mondja, csak éppen megkérdezte. Mert én nem kérdeztem meg tőle, hogy ő hová való. Mondom, én azért nem kérdeztem meg, mert maga csakis bözödi lehet. Az volnék, mondta a pakulár. Bözödi.

Kálmán

Jól meg kellene erősítenem magam, hogy szó nélkül el tudjak menni egy juhait őriző ember mellett. Ezek a juhaikat őriző emberek általában kevés beszédűek és titokzatosak. Egyszer a bözödi határban, mindjárt az út mellett őrizte juhait egy szürke kinézésű gyermek. Akit én még soha nem láttam. Márpedig én a bözödi gyermekeket egytől egyig mind ismertem. Kivéve, akit nem.

Ez a szürke kinézésű gyermek nagy, fehér kutyákkal volt körülvéve. És hóval. Nagy, fehér hóval. A háta mögött, a hegyoldal tele volt apró pontokkal. Ezek az apró pontok voltak a szürke kinézésű gyermek juhait. Mondom ennek a gyermeknek, hát a te apád hol van, hogy egyedül őrized a juhaidat. Azt mondja, nem egyedül őrizi a juhait, mert itt vannak a kutyái is. Mondom, akkor jó, de téged hogy hívnak. Néz engem a gyermek, látom rajta, törli valamin a fejét. Aztán azt feleli, hogy ezt az egyet nem mondhatja meg, mert ha megmondja, s kitudódik, akkor ő is úgy jár, mint Kálmán. Kérdem, ki az a Kálmán. Hát maga nem ismeri Kálmánt? — csodálkozik rajtam. Ezt a Kálmánt az egész vidéken ismerik, még

---

Vásárhelyen is. Ismer maga Vásárhelyen egy nagy elnököt, akinek a neve Fodor Sándor? Mert ha azt a nagy elnököt ismeri, csak kérdezze meg tőle, ki az a Kálmán. Mert ő tudja. Mondom, olyan nagyon nem érdekel engem a más baja, hogy miatta megkeressem azt a nagy elnököt. Mégis, mit követett el ez a Kálmán, hogy nem akar úgy járni, mint ő, ezért titkolja előttem a nevét? Azt mondja ez a szürke kinézésű gyermek, hogy Kálmán semmi rosszat nem követett el. Csak a nevét mondta meg valakinek, s utolérte őt a törvény. Az a törvény pedig úgy szólt, hogy juhász sem lehet az olyan, akinek nincs meg a hét osztálya. Mert az olyan ember nem tud számolni. És ennek a törvénynek a nevében Kálmánt megtalálták a túlsó határban, s odaállították egy nagy bizottság elé. Hogy tegye le a hét osztályt. Hát hogy tegyen le valaki hét osztályt hirtelen, akinek csak két osztálya van? Esetleg csak másfél? Mert Kálmánnak egy nappal sem volt több osztálya, mint másfél. És képzelje el, hogy Kálmán letette a hét osztályt. Akkorát tudott szökni a másfél osztályáról. És mit gondol, miért tudott ekkorát szökni? Mondom, bizonyosan azért, mert nagy esze volt ennek a Kálmánnak. Legyintett erre a szürke kinézésű gyermek, s azt mondta, Kálmánnak csakugyan nagy esze van, mert ő azt is tudja, nem jó sokat számolni. Mert az ember ha megszámol valamit, abban legtöbbször hiány mutatkozik. Ugye, a tudósok sem számolják meg mind a csillagokat, mert annyit ők is tudnak, ha többször megszámolnák, akkor bizonyosan hiány mutatkozna a csillagokban is. Ezt még a leggyöngébb tudós ember is jól tudja. Kálmán azért tudta letenni a hét osztályt, mert nagy barátságba keveredett ezzel a hatalmas elnökkel. Még mielőtt letette volna a hét osztályt. Maga nem tudja, hogy barátsági alapon megy minden ezen a világon? Még a kutyáim is barátsági alapon vannak mellettem, mit gondol, miért vannak velem a kutyáim, ha nem barátsági alapon?

Jó nyugodtan rágyújtottam egy cigarettára, hogy teljék az idő, aztán csak megjegyeztem, nem könnyű egy nagy elnökkel barátságba keveredni... Azt mondja erre a szürke kinézésű gyermek, hogy Kálmán a forró víznek köszönheti a nagy elnökkel való barátságot. Mert ez a Fodor Sándor nevezetű nagy elnök a vizsgáztatás idején elment fürödni a gyulakutai hőerőmű alá. Kálmán is ott volt, hát hol lett volna abban a meleg időben? Ott úszkált a nagy elnök, ahol legmélyebb volt a víz a Küküllőben, mert testes ember volt. Minden esetre olyan testes, hogy juhásznak nem vált volna be. Mert akkora hassal nem tudta volna járni a hegyoldalakat.

Egyszer fölkiáltott Kálmán, hogy elnök úr, még egy centit se menjen beljebb, mert ott ömlik be a forró víz a Küküllőbe, ahol az a nagy vascső látszik! Ha beljebb megy, magán egy szál szőr nem marad. Még olyan helyen is leperzselődik, amit a legjobban félt a férfiember, forduljon vissza, elnök úr, kiáltotta Kálmán. Az elnök megfogadta Kálmán figyelmeztetését, nem ment beljebb, de ellenőrizte a tenyerével a beömlő, gyári víz forróságát. És amikor meggyőződött a Kálmán igazságáról, azt is megfogadta ez a nagy elnök, hogy meghálálja a figyelmeztetést.

Most már gondolhatja, miért nem bukott meg Kálmán a hetedik osztályból. Nagy szerencséje volt a nagy elnöknek Kálmánnal, minden szőrszála épségben megmaradt. Mondom erre, azért mégis vizsgáznia kellett Kálmánnak, vizsga nélkül nem mehetett volna át a hetedik osztályba... Azt mondja ez a szürke kinézésű gyermek, hogy Kálmánnak a vizsgán is nagy szerencséje volt, mert nagyon könnyű tételt húzott ki a sok közül. Képzelve, azt húzta ki, hogy a rádió. És Kálmán boldogan vizsgázott a rádióból, mert a rádiót mindenki tudja ezen a világon.

Mint aki verset mond, úgy felelt Kálmán a rádióból. Azt mondta Kálmán: a rádió. A rádió olyan, mint egy skatulya. Hasonlít a ládához. A rádió mond belpolitikai híreket és mond külpolitikai híreket. S még zenél is. Ennyit mondott Kálmán, s ezzel az okos feleletével át is ugrott a másfél osztályával a hetedik osztályon is túlra.

Mielőtt elbúcsúztam volna ettől a szürke kinézésű gyermektől, mondom neki, ez az élet tele van mindenféle meglepetéssel. Mert az a nagy elnök nem csak Kálmánnak, hanem nekem is barátom. Igazgató egy vásárhelyi iskolában. Persze, hogy igazgató, mondja a gyermek, csak amikor vizsgáztatott, akkor hívták őt elnöknek, abban a bizottságban. Csak éppen azt ne mondja, hogy maga is figyelmeztette azt az elnököt, meddig lehet beúszni a Küküllőbe a beömlő forró víz miatt! Mert az az erőmű már rég nem működik... Márpedig ahol semmi veszély nincs, ott barátságba sem tud az ember keveredni senkivel.

Szelek beszéde

Két ember ült egy-egy szép, kerek kövön. A bözödi határban. Az egyik én voltam, a másik egy nálamnál valamivel okosabb ember. Az ő nevét nem mondom meg, nehogy pletyka legyen a beszélgetésünkből. Mert beszélgettünk. Kiadósan. Az egyik legtöbbször Bözöd felé nézett, a másik legtöbbször Bözödújfalú felé. De nem csak a tekintetük, hanem a véleményük is kétfelé ágazott. Ezért is tudtak kiadósan beszélgetni.

Azt mondtam egyszer ennek a másik embernek, nagy szerencsénk van a bözödieknek az ő szegénységükkel. Mert az tartja össze a falu népét, a szegénység. Egyik ember sem gazdagabb s különb, mint a másik. Ami kis nézeteltérés van közöttük, szépen megbeszélik.

A másik ember leszakított egy pitypangot, s azt mondta, ennek a pitypangnak több esze van, mint nekem.

Én minden mezei virággal, így a pitypanggal is jó barátságban vagyok, ezért nem sértődtem meg a durva példa hallatán. Csak megkérdeztem, ezt az állítását mire alapozza. Ekkor jó nagyot fújt a kezében lévő pitypangra, s annak szirmai a szemünk láttára szétszóródtak.

Azt mondja a másik, megfigyeltem-e, miképpen viselkedik a pitypang, ha reáfúj az ember. Mondom, nem kellett nagyon megfigyelnem, mert látnivaló, hogy szétszóródott az egész pitypang. És nem maradt belőle semmi. Most már csak annak a virágnak a szára maradt meg a kezében. Azt mondja, azt én csak képzelem, hogy nem maradt belőle semmi. Mert épp a szétszóródás által tud fennmaradni a pitypang. Ha jönnek az elsöprő szelek, a pitypangnak semmi baja nem lesz a szélfúvástól. Másfelé vernek tanyát és megmaradnak. Ezt a nagy okosságot nem a fejből veszi, hanem egyenesen a történelemből. Mégpedig a népek történelméből. Mondom, minden apróságért nem kell mindjárt a történelemhez rohanni. Mert a népek történelmében mindenre találunk példát, s mindennek az ellenkezőjére is. Vannak népek, amelyeket úgy szétszórta a társadalmak szele, hogy nyomukat is alig lehet fölfedezni.

Azt mondja erre, ez azért van, mert nem tanultak meg mindent a pitypang természetéből. Mondom, ezek a böződiék semmit nem tanultak a pitypang természetéből, mégis megmaradtak. És jól megvannak együtt az ő szegénységükben. Erre az a válasz jó, hogy nézzek Böződűjfalu felé. Mondom, arra nincs mit nézni, mert ott már csak az a behemót tó van. A népeket onnan szétfújta a történelem szele, s odalettek, mint az ő kezéből a pitypang. Erre azt válaszolta, hogy azok a szétszórta böződűjfalusi népek a szétszórtságukban is jobban összetartanak, mint a böződiék az ő szegénységükben. Mindenki tudja a másikról, hogy hol van, mit csinál és segítik egymást, ha valamelyikük bajba kerül. Akárhol is legyen ezen a világon. Én ebben igazat adtam neki, mert tudom, hogy ha csak egy kis ünnepük van az újfalusiaknak, abban a pillanatban összegyűlnek itt, a tó körül, akárhol is legyenek. De a böződiék, ha egy kis ünnepük van, abban a pillanatban elmennek valahová, hogy megünnepeljék a szabad idejüket.

És kérdem ettől az okosabb embertől, szerinte mi lenne a megoldás. Mert az sem jó, hogy mindenki arra menjen, amerre lát, ha elkezd fújni valami történelmi szél. Azt mondja, ezt pontosan ő sem tudja. Talán azokkal a szelekkel kellene szorosabb barátságot kötniük a népeknek. Hogy legalább árulnák el, mikor, merre fújnak. Mondom, ez okos gondolat, de ki érti meg a szelek beszédét? Mikor még mi sem értjük meg egymás beszédét. Itt sem, ezen a két, szép, kerek kövön...

Ráduly János

Haikuk

GÁBOR ÁRON

A rézágyúim
Hangja mellett toborzót
Járt a szabadság.

KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR

Magyarságomat
Felmutattam Tibetnek.
Kitárulkozott.

A POÉTA

Semmi különös
Elfoglaltság. Mindössze
Világteremtő.

ÉGBOLTOT

Étvágyam? Akár
Az éhes farkasé. Már
Égboltot eszem.

DEKLARÁLT

Deklarált jóság.
Jaj, a mélyén krisztusi
Töviskoszorú!

